

Téma exemplárnosti geniálnych diel v Kantovej (ranej a neskoršej) teórii umenia

Štefan Haško

Abstrakt:

Jedným zo znakov krásnych umeleckých diel alebo produktov génia je podľa Immanuela Kanta tzv. exemplárnosť (vzorovosť), a to nielen vo vzťahu k tvorbe ostatných umelcov, ale i k posúdeniu umeleckých diel na strane recipientov.

Nazdávam sa, že v rámci nastolenej témy by mohli čitateľa *Kritiky súdnosti* zaujímať (prinajmenšom) dve konkrétnie otázky, ktoré sa pokúšam zodpovedať pomocou Kantovej ranej teórie génia, vypracovanej Giorgiom Tonellim a publikovanej v *Journal of the History of Philosophy* v roku 1966.

Analýzou prvej – ústrednej otázky predloženej práce sa pokúšam zistiť, čo zo vzácneho a vzorového diela je vlastne predmetom nasledovania pre tvorbu ostatných umelcov. Opodstatnenosť takéhoto úsilia možno vysvetliť najmä tým, že podľa Kantovej estetickej teórie by sme proces nasledovania exemplárnych diel nemohli vysvetliť princípom mechanickej nápodoby, teda ako púhu reprodukciu vzoru.

V nadväznosti na závery takejto analýzy sa nakoniec pokúšam zodpovedať otázku, v akom zmysle a do akej miery môže byť vzorovosť geniálnych diel prínosná jednak pre tvorbu talentovaných autorov, alebo ostatných géniov.

Kľúčové slová: Kant, Tonelli, génius, exemplárnosť, Krásne umenie, pravidlo.

The theme of exemplarity of genial works of Kantian (early and later) Theory of Art

Abstract:

According to Immanuel Kant, the so-called exemplarity (model) is one of the features of beautiful art works or products of genius, namely not just in the relation to the works of other artists, but also to the judgment of art works from recipients' perspective.

I think that the reader of *The Critique of the Judgment* could be interested in (at least) two particular questions within proposed topic that I'm trying to answer with the help of Kantian early genius theory, made by Giorgio Tonelli and published in *The Journal of the History of Philosophy* in 1966.

I'm trying to find what is the subject of success through the analysis of the first – central question of given work for the production of other artists within valuable and model work. Validity of such an effort can be explained through Kantian aesthetical theory stating that we couldn't explain the process of the following exemplary works with the principle of mechanic imitation, thus as a sheer reproduction of a model.

Finally, in continuity to conclusions of such analysis, I'm trying to answer the question in what sense and to what extent can the model of genial works be beneficial for the production of talented authors or for other geniuses.

Keywords: Kant, Tonelli, genius, exemplarity, beautiful art, rule.

Das Thema der Exemplarität der genialen Werke in Kants (früherer und späterer) Theorie der Kunst

Abstract:

Eines der Zeichen der schönen Kunstwerke oder der Produkte des Genies ist laut Immanuel Kant die sog. Exemplarität (Musterhaftigkeit), und zwar nicht nur in Bezug auf das Schaffen anderer Künstler, sondern auch auf die Beurteilung der Kunstwerke seitens der Rezipienten.

Ich vermute, dass im Rahmen des besprochenen Themas den Leser der Kritik der Urteilskraft (mindestens) zwei konkrete Fragen interessieren könnten, die ich anhand der früheren, von Giorgio Tonelli ausgearbeiteten und in *Journal of the History of Philosophy* 1966 publizierten Genie-Theorie Kants zu beantworten versuche.

Mittels der Analyse der ersten, grundlegenden Frage der vorliegenden Arbeit versuche ich festzustellen, was aus dem wertvollen und musterhaften Werk eigentlich zum Gegenstand des Nachfolgens für das Schaffen anderer Künstler wird. Die Gerechtfertigung solcher Bestrebungen ist besonders dadurch zu erklären, dass laut der ästhetischen Theorie Kants der Prozess des Nachfolgens exemplarischer Werke nicht durch das Prinzip der mechanischen Nachahmung zu erklären ist, d. h. nur als eine bloße Reproduktion des Musters.

Angeknüpft an die Schlussfolgerungen einer solchen Analyse versuche ich letztendlich die Frage zu beantworten, in welchem Sinne und welchem Maße die Musterhaftigkeit der genialen Werke nutzbar für das Schaffen talentierter Autoren oder anderer Genies sein kann.

Schlüsselwörter: Kant, Tonelli, Genie, Exemplarität, schöne Kunst, Regel.